

Advies Pilot Natuur-inclusief bouwen

24 februari 2021

Advies aan: gemeenteraad

Contactpersoon voor dit advies: Chris Brunner brunner@xs4all.nl

Advies Platform Groen over natuur-inclusief bouwen in Haarlem

Op 25 november 2020 heeft het platform advies uitgebracht over natuur-inclusief bouwen in Haarlem (zie bijlage)¹. De strekking van ons advies: **Natuur-inclusief bouwen is een must in de grote Haarlemse bouwopgave**. Begin er vooral zo spoedig mogelijk mee in de praktijk! Anders zijn we te laat. Het platform heeft daarin zijn voorkeur uitgesproken voor een puntensysteem. Dat is een voorkeur, niet per se een must. Belangrijker is dat Haarlem eindelijk - na 5 jaar aarzelen er eindelijk een serieus begin mee maakt, net als andere Nederlandse steden zoals Den Haag, Amsterdam en Tilburg.

Pilot dreigt toepassing natuur-inclusief bouwen ernstig te vertragen

In de informatienota over de voorgenomen pilot stelt het college voor om slechts in twee bouwprojecten te gaan experimenteren met natuur-inclusieve maatregelen. Op zich is er niets mis mee om in de praktijk uit te zoeken wat het beste werkt - inspiratie voor bouwers om zelf te bepalen welke maatregelen ze willen treffen of het voorschrijven van een puntensysteem. Ons grote bezwaar is echter: zo'n pilot duurt inclusief evaluatie 1 à 1,5 jaar. **En al die tijd gebeurt er in de talloze andere Haarlemse bouwprojecten weer niets**. Terwijl de raad al in 2019 bij het college heeft aangedrongen op werk te maken van natuur-inclusief bouwen.²

Advies voor de komende periode

Het platform adviseert daarom de raad om niet akkoord te gaan met deze werkwijze. Uitvoering van de pilot is prima. Maar **pas ondertussen in alle lopende bouwplannen**, waar enigszins mogelijk, **de werkwijze met het inspiratiedocument toe. Start daarnaast ook in de Waarderpolder praktijkproeven voor de daar geldende opgaven** conform het gesloten covenant (intensivering vestigingsmogelijkheden door optimaal ruimtegebruik, inrichten Minckelersweg en kwalitatief betere openbare ruimte hittestress en wateroverlast). Op grond van de evaluatie van de pilot kan dan worden bepaald of Haarlem alsnog wil overstappen op een puntensysteem.

Bijlage: Advies Platform Groen natuur-inclusief bouwen dd. 25-11-20

¹ Het advies van 25-11=20 is toen voorlopig alleen uitgebracht aan en besproken met de betrokken wethouders, maar nog niet ter kennis gebracht van de raad.

² Motie Groen Links Ó, Ó, Haarlem, mooie natuur-inclusieve stad achter de duinen van 4 juli 2019.

Advies natuur-inclusief bouwen

25 november 2020 Chris Brunner-Frits van der Ploeg-
Ton Belderok-Hilde Prins

Advies: natuur-inclusief bouwen in de Haarlemse bouwopgave een must

College en ambtelijke organisatie blijven sinds vele jaren aarzelen (= de beslissing uitstellen) over de brede toepassing van de natuur-inclusieve maatregelen in de grote Haarlemse bouwopgave. Daarmee dreigen we een belangrijke kans te missen voor een substantiële bijdrage aan vergroening en versterking van de biodiversiteit in de stad. Het Platform Groen roept daarom college en raad op:

- Maak nu echt werk van natuur-inclusief bouwen in de grote Haarlemse bouwopgave. Begin er vooral zo spoedig mogelijk mee in de praktijk! Anders zijn we te laat.
- Doe dat bij voorkeur met een puntensysteem zoals onder andere de gemeente Den Haag toepast.
- Maak daarbij zo nodig in de ambitie van het na te streven aantal punten onderscheid tussen sociale woningbouw (geringe ambitie) en vrije sectorbouw (hogere ambitie).

Waarom nu dit advies? Korte voorgeschiedenis

De vraag hoe Haarlem omgaat met natuur-inclusief bouwen speelt al vele jaren zonder dat het tot een beslissing of actie komt. Terwijl de raad zich in feite al in het Ecologisch Beleidsplan van 2013(!) voor een sturende rol van ecologie in de ruimtelijke planning heeft uitgesproken. Een dringend pleidooi van drie Haarlemse natuurorganisaties in 2016 aan raad en college voor natuur-inclusief bouwen³ leidde weliswaar tot gesprekken met de verantwoordelijke wethouders en een door de gemeente georganiseerd mini-symposium. Echter, ondanks beloftes in het coalitieprogramma 'duurzaam doen' van 2018, deden het college en de ambtelijke organisatie er vervolgens maar zeer weinig mee. In juli 2019 heeft de raad in een motie opnieuw bij het college erop aangedrongen om hier werk van te maken⁴. Wéér duurde het meer dan een half jaar tot het college met een voorlopig antwoord kwam⁵. Ook in deze notitie koos het college nog steeds niet voor een concrete aanpak. Sindsdien bleef het weer vrijwel stil⁶. Terwijl de planvorming voor de bouwopgave onverminderd doorgaat. Het Platform Groen komt daardoor helaas nog steeds vele lopende en ver gevorderde nieuwbouwprojecten tegen waarbij natuur-inclusief bouwen geen toepassing vindt.

Het belang van natuur-inclusief bouwen

Het belang van het versterken van de biodiversiteit en vergroening is bij herhaling ook door de Haarlemse politiek onderschreven. Anders dan nog steeds veel mensen denken gaat het daarbij niet alleen om de flora en fauna in het groen, zoals in parken, het buitengebied en natuurgebieden. Veel soorten zijn tegenwoordig in belangrijke mate afhankelijk van de stedelijke omgeving⁷. De grote bouwopgave leidt er echter ook in Haarlem toe dat de stad steeds verder verdicht en versteent. Denk daarbij overigens niet alleen aan de woningbouw maar ook aan de ontwikkelingen in de Waarderpolder waar komende jaren (convenant 2021-2025) het bebouwde areaal wordt "geïntensiveerd en verduurzaamd". Door ook in de ontwerpen van gebouwen en de inrichting van de directe omgeving natuurgerichte maatregelen te treffen, kan dit negatieve effect worden tegengegaan en op onderdelen zelfs worden omgedraaid in een positieve ontwikkeling. Een rijk planten- en dierenleven in de stad draagt niet alleen bij aan het behoud van stadse flora en fauna, maar evenzeer aan een prettige leefomgeving, aan de mogelijkheden van natuurbeleving in de stad en daarmee samenhangend ook aan het welzijn en de gezondheid van de Haarlemmers.

³ Brief van KNNV Haarlem e.o, IVN en Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland van 17 maart 2016

⁴ Motie Groen Links Ó, Ó, Haarlem, mooie natuur-inclusieve stad achter de duinen van 4 juli 2019.

⁵ Zie de 'richtingbepalende' raadsnotitie van 10 februari 2020.

⁶ In een overleg van de drie betrokken wethouders is daarna nog wel afgesproken om de wijze van toepassing van maatregelen in twee pilotprojecten te verkennen. Beide bouwprojecten stagneren echter, waardoor er verder wéér niets gebeurt.

⁷ Onder meer diverse vogelsoorten maar ook de varen op de kademuren in de stad.

Twee keuzemogelijkheden

Wij constateren dat het belang van natuur-inclusieve maatregelen in de bouw in feite door vrijwel iedereen wordt erkend. De vraag is vooral hoe in Haarlem ermee om te gaan. Daarbij staan twee werkwijzen ter discussie:

- a. De gemeente volstaat ermee bouwers te informeren over de nadrukkelijke wens van raad en college om natuur-inclusieve maatregelen toe te passen en ze te wijzen op de mogelijkheden (bij voorkeur met behulp van een inspirerende notitie/brochure op basis van beschikbare websites en literatuur).
- b. De gemeente verplicht bouwers om een minimumambitie van maatregelen volgens een puntensysteem. Elk type maatregel krijgt daarbij een aantal punten toegekend. In elk project moet een minimaal aantal punten worden behaald. Bouwers en ontwerpers zijn echter vrij in de keuze welke maatregelen ze willen toepassen. Verplichte toepassing hiervan is juridisch alleen mogelijk in situaties waarbij de gemeente een 'positie' heeft (grondpositie of noodzaak om het bestemmingsplan te wijzigen). Onder meer de gemeenten Amsterdam en Den Haag passen al zo'n systeem toe.⁸

Het platform Groen heeft een nadrukkelijke voorkeur voor een puntensysteem omdat dat helderheid schept en meer garantie biedt voor een brede toepassing in de Haarlemse bouwopgave.

Onnodige koudwatervrees voor puntensysteem

In de benadering van het college zien wij een onnodige koudwatervrees om eindelijk tot een keuze te komen. Gevreesd wordt vooral dat de kosten van natuur-inclusieve maatregelen de hoognodige woningbouw belemmeren, in het bijzonder de sociale woningbouw. En dat ontwikkelaars zouden worden afgeschrikt door extra eisen van de gemeente op dit gebied. Ons antwoord daarop:

- Uit onze eigen contacten met ontwikkelaars en bouwers blijkt telkens weer dat velen van hen best bereid zijn op een pleidooi voor natuur-inclusieve maatregelen in te gaan en ook daadwerkelijk maatregelen door te voeren. Het grote belang van dit soort maatregelen is alleen bij bouwers en vele architecten nog onvoldoende bekend en het ontbreekt ze aan deskundigheid op dit gebied. Een uitspraak van een in Haarlem actieve ontwikkelaar laat dat goed zien: "Met dikke beleidsnota's kan ik niets. Vertel mij concreet wat ik kan doen, dan wil ik dat serieus laten onderzoeken" (en deze ontwikkelaar deed dat ook daadwerkelijk en paste een reeks natuurmaatregelen toe!).
- Natuur-inclusief bouwen verhoogt de waarde en het imago van bouwprojecten en levert daarmee een meerwaarde op voor zowel de ontwikkelaar als voor de toekomstige bewoners.⁹
- Elk bouwproject is anders en biedt andere kansen voor natuur-inclusief bouwen. Het puntensysteem houdt daar juist rekening mee.
- De meest eenvoudige natuurmaatregelen (zoals nestvoorzieningen voor vogels en vleermuizen) veroorzaken geen relevante extra kosten en kunnen dus (waar dat zinvol is) breed worden toegepast, ook in de sociale woningbouw.
- Ook een puntensysteem hoeft geen rigoureuze maatregel te zijn. Als kan worden aangetoond dat een specifiek bouwproject de voor de punten benodigde, ter plaatse zinvolle maatregelen financieel niet kan dragen, moet uiteraard daarvan kunnen worden afgeweken.
- Zo nodig kan voor de sociale woningbouw een lagere ambitie (lager aantal te behalen punten) worden vastgesteld.

Conclusie

Kortom. Het Platform Groen dringt er bij college en raad op aan om nu snel in actie te komen. Het kan en het is van belang voor de biodiversiteit in de stad. Waar wachten we nog op?

Het platform is graag bereid daarin een ondersteunende rol te vervullen. Onder meer door in contacten met ontwerpers en bouwers op het belang van dit soort maatregelen te wijzen en ideeën aan te dragen voor de toepassing.

⁸ Zie voor het puntenstelsel van Den Haag:

<https://denhaag.raadsinformatie.nl/modules/13/Overige%20bestuurlijke%20stukken/499196>

⁹ Een mooi voorbeeld vormt de recente toekenning van de Lieven de Keypenning aan de nieuwe woonwijk Vijverpark, een bouwproject waar op initiatief van Haarlemse natuurgroepen diverse maatregelen van natuur-inclusief bouwen zijn toegepast.

Platform Groen – adviesraad van burgerdeskundigen – adviseert de gemeente Haarlem gevraagd en ongevraagd over alle aspecten van het groen. *Secretaris: Sjoerd Andela sandela@haarlem.nl*